

FIȘA DISCIPLINEI

Arheologia biblică I

Anul universitar 2026-2027

1. Date despre program

1.1. Instituția de învățământ superior	Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca
1.2. Facultatea	Facultatea de Teologie Ortodoxă
1.3. Departamentul	Teologie Ortodoxă
1.4. Domeniul de studii	Teologie
1.5. Ciclu de studii	Licență
1.6. Programul de studii / Calificarea	Teologie Ortodoxă Didactică
1.7. Forma de învățământ	Învățământ cu frecvență

2. Date despre disciplină

2.1. Denumirea disciplinei	Arheologie biblică I			Codul disciplinei	OLR0524
2.2. Titularul activităților de curs	Pr. Lect. univ. dr. Stelian Pașca-Tușa				
2.3. Titularul activităților de seminar	Pr. Lect. univ. dr. Stelian Pașca-Tușa				
2.4. Anul de studiu	I	2.5. Semestrul	1	2.6. Tipul de evaluare	Colocviu
2.7. Regimul disciplinei	Opțional	2.8. Tipul disciplinei		Disciplină de specializare (DS)	

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1. Număr de ore pe săptămână	2	din care: 3.2. curs	1	3.3. seminar/ laborator/ proiect	1
3.4. Total ore din planul de învățământ	28	din care: 3.5. curs	14	3.6 seminar/laborator	14
Distribuția fondului de timp pentru studiul individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe (AI)					4
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					21
Pregătire seminare/ laboratoare/ proiecte, teme, referate, portofolii și eseuri					16
Tutoriat (consiliere profesională)					2
Examinări					2
Alte activități					2
3.7. Total ore studiu individual (SI) și activități de autoinstruire (AI)				47	
3.8. Total ore pe semestru				75	
3.9. Numărul de credite				3	

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1. de curriculum	Nu e cazul
4.2. de competențe	Nu e cazul

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1. de desfășurare a cursului	Prezența minim 75%, cu materialele didactice specifice (Sfânta Scriptură, alte resurse indicate)
5.2. de desfășurare a seminarului/ laboratorului	Prezența minim 75% și realizarea unei lucrări de seminar/laborator în conformitate cu cerințele și criteriile stabilite.

6.1. Competențele dobândite în urma absolvirii programului de studii (se preiau din planul de învățământ)¹

Competențe profesionale	
Codul competenței	Competență
CP1	Aplică strategii didactice interculturale
CP9	Ilustrează cu exemple în timpul activității didactice
CP15	Predă noțiuni de teologie
CP18	Promovează activități religioase
Competențe transversale	
Codul competenței	Competență
CT1	Colaborează cu profesioniști din domeniul educației
CT3	Predă noțiuni de literatură, artă, muzică, filosofie

6.2. Rezultatele învățării specifice programului de studii (se preiau din planul de învățământ)²

Rezultatele învățării vizate prin disciplină		
Codul competenței	Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)	Abilități academice specifice (Specific academic skills)
CP1	Studentul înțelege fundamentele biblice și pedagogice ale educației interculturale	Studentul corelează conținuturi teologice cu strategii didactice adecvate diversității culturale
CP4	Studentul înțelege diferențele dintre abilitățile elevilor în receptarea conținuturilor teologice	Studentul adaptează explicațiile biblice, morale și dogmatice la nivelul clasei
CP5	Studentul cunoaște principii de evaluare aplicabile progresului școlar la disciplinele religioase	Studentul formulează criterii de evaluare pentru cunoștințe biblice, istorice, morale și doctrinare
CP9	Studentul înțelege importanța exemplelor în transmiterea adevărurilor biblice și morale	Studentul folosește exemple scripturistice, istorice și spirituale în explicarea temelor didactice
CP10	Studentul cunoaște principii pentru elaborarea materialelor educaționale digitale în teologie	Studentul creează suporturi digitale pentru teme biblice, dogmatice, istorice și morale
CP12	Studentul cunoaște tipurile de materiale didactice utile disciplinelor teologice fundamentale	Studentul elaborează materiale didactice bazate pe texte biblice, istorice și catehetice
CT3	Studentul explică valoarea formativă a literaturii, artei, muzicii și filosofiei	Studentul integrează concepte culturale în activități educaționale, lingvistice și interdisciplinare

7. Rezultatele învățării specifice disciplinei

Cunoștințe și înțelegere (Knowledge and understanding)
1. Studentul explică rolul sprijinului educațional în formarea religioasă și morală a elevilor

¹ Se vor prelua din Planul de învățământ al programului de studii acele competențe profesionale și/sau transversale la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa disciplinei. Pentru fiecare competență se va prelua întregul enunț, inclusiv codul competenței, cu formularea care apare în planul de învățământ, fără modificări. Dacă nu se preia nici o competență din oricare din cele două categorii, se șterge linia din tabel aferentă acelei categorii.

² Se menționează rezultatele învățării specifice programului de studiu la dezvoltarea cărora contribuie disciplina pentru care se elaborează fișa. Enunțurile, preluate fără modificări din Planul de învățământ în funcție de tipul disciplinei (DF/DS/DC) se trec în dreptul competenței asociate.

2. Studentul înțelege diferențele de receptare a conținuturilor teologice între elevi
3. Studentul cunoaște metodele evaluării progresului școlar în educația religioasă
4. Studentul înțelege valoarea exemplelor în clarificarea temelor teologice și morale
Abilități academice specifice (Specific academic skills)
1. Studentul identifică nevoi educaționale și propune intervenții didactice adecvate în practica pedagogică
2. Studentul adaptează metodele de predare la abilitățile cognitive și afective ale elevilor
3. Studentul utilizează instrumente de evaluare pentru cunoștințe teologice, liturgice și morale
4. Studentul ilustrează concepte prin exemple biblice, liturgice, istorice, patristice și misionare

8. Conținuturi

8.1 Curs	Metode de predare - învățare	Observații ³
1. Arheologia biblică (relația sa cu Arheologia laică; contextualizare bibliografică; precizări metodologice și obiective științifice)	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
2. Istoricul disciplinei (etapele de formare a școlilor de arheologie biblică; personalități marcante ale școlilor de arheologie și cele mai importante descoperiri)	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
3. Poteriologia și importanța ei pentru cercetarea arheologică. Stratigrafia și cartografia – elemente primare pentru cercetarea arheologică	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
4. Principalele surse extrabiblice ale Arheologiei biblice	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
5. Fixarea prin date arheologice a reperelor / traseului peregrinării poporului ales (din Mesopotamia în Canaan; Canaan – Egipt; Egipt – Pustiu – Canaan)	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
6. Antichități iudaice: Conceptul de familie și evoluția sa în cadrul societății iudaice	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
7. Casa (evoluția habitatului iudaic; elementele de circumscriere în dimensiunile spațiului sacru ale acestuia și relația sa cu Altarul, Cortul Sfânt și Templul)	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
8. Spațiul sacru și dimensiunea sa recapitulativă	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
9. Morfologia spațiului sacru , aspectul sau dimensiunea transcendentă ale acestuia	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
10. Timpul sacru și elementele religioase care fac din el un mediu de intersectare cu veșnicia	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
11. Antichități iudaice religioase (politeism, henoteism și monoteism)	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică
12. Reforme religioase și importanța lor pentru susținerea monoteismului	prelegere, dezbateri sau discuție colectivă	o oră fizică

³ De exemplu aspecte organizatorice, recomandări pentru studenți, aspecte specifice legate de curs/seminar cum ar fi invitarea unor practicieni în domeniu etc.

iudaic (instituționalizarea realizată de Moise, reforma davidică, regresul religios determinat de și stabilizarea realizată de)		
13. Morfologia discursului teologic iudaic: premozaic, mozaic, istoric, didactico-poetic și profetic	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	o oră fizică
14. Arheologia de limbaj (actul de individualizare a Ebraice biblice în grupul limbilor semitice. Arheologia de text – relația textului biblic cu Arheologia biblică; etapele formării canonului biblic iudaic; teoriile moderne cu privire la constituirea canonului și precizarea obiectivității lor)	prelegere, dezbatere sau discuție colectivă	o oră fizică

Bibliografie

Ediții Scripturistice:

- *Biblia Hebraica Stuttgartensia*, quae antea cooperantibus A. Alt, O. Eissfeldt, P. Kahleederat R. Kittel, Editio Funditus Renovata, adjuvantibus H. Bardtke, W. Baumgartner, P. A. H. de Boer, O. Eissenfeldt, J. Fichtner, G. Gerleman, J. Hempel, F. Horst, A. Jepsen, F. Maass, R. Meyer, G. Quell, Th. H. Robinson, D. W. Thomas cooperatibus H. P. Ruger et J. Zieglerederunt K. Elliger et W. Rudolph, Textum Masoreticum curavit H. P. Ruger, MASORAM ELABORAVIT G. E. Weil, Editiotertia emendata opera W. Rudolph et H. P. Ruger, DeurscheBibelgesellschaft, Stuttgart, 1987.
- *Septuaginta*, Id est Vetus Testamentum graece iuxta LXX interpretes edidit Alfred Rahlfs, editio minor, duo volumina in uno, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 1935.
- *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Daniel – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Cu aprobarea Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2011.

Volume de specialitate

- Abrudan, Dumitru și Cornițescu, Emilian, *Arheologie biblică pentru facultățile de teologie* (București: IBMO, 1994), 352 p.
- Albertz, R., *A History of Israelite Religion in the Old Testament Period*, London, 1994 (Gottingen, 1992), vol. 1-2.
- Albright, W. F., *Archaeology and the Religion of Israel* Baltimore, Johns Hopkins Press, 1946.
- Baba, Teodor, *Noțiuni generale de Arheologie biblică* (Arad: Universității „Aurel Vlaicu”, 2012).
- Blaiklock, E.M., Harrison, R. K. (eds.), *The New International Dictionary of Biblical Archaeology*, Grand Rapids, Michigan, 1982.
- Chirilă, Ioan, *Mesianism și Apocalipsă în scrierile de la Qumran* (Cluj-Napoca: Arhidiecezana, 1999), 114 p.
- Chirilă, Ioan, *Qumran și Mariotis – două sinteze ascetice – locuri ale îmbogățirii duhovnicești* (Cluj-Napoca Presa Universitară Clujeană, 2000), 141 p.
- Davy, Marie Madeleine, *Enciclopedia doctrinelor mistice*, vol. I-IV, Ed. Amarcord, Timișoara, 1997-2000.
- Freedman, David Noel, *Biblical Archaeologist*, electronic ed. Ann Arbor, MI: American Schools of Oriental Research.
- Gurary, Noson, *The Jewish Holy Days in Chasidic Philosophy*, New Jersey, 2000.
- Herrmann, S., *A History of Israel in Old Testament Times*, London 1980.
- Mihăilă, Alexandru, *Elemente nomade în protoistoria Israelului* (teză de doctorat) (București: Universității, 2008), 314 p.
- Miller, J. Maxwell; Hayes, J.H., *A History of Ancient Israel and Judah*, Philadelphia, 1986.
- MILLER, Madeleine S., J. Lane, *Encyclopedia of Bible Life*, New York: Harper, 1944, pp. 1–24.
- Negev, *Archaeological Enciclopedy of the Holy Land*, London 1972.
- Negoită, Athanase, *Istoria religiei Vechiului Testament*, Ed. Sophia, București, 2006.
- Noël, Damien, *Les Origines d'Israël* (Cahiers Evangile 99), Paris, Editions du Cerf, 2001.
- Semen, Petre, *Arheologia biblică în actualitate* (Iași: Trinitas, 2008), 280 p.
- Tarnavski, Vasile, *Arheologia biblică* (Cernăuți: Tipografia Glasul Bucovinei, 1930), 710 p.
- Vermes, Geza, *The Complete Dead Sea Scrolls in English*, London 1998.
- Vladimirescu, Mihai și Ciurea, Mihai, *Siria Creștină. Repere biblice, istorice si patristice*, (București: Pro Universitaria, 2010).
- Vladimirescu, Mihai, *Importanța descoperirilor arheologice din Israel în perioada 1970-2000 pentru studiul Vechiului Testament* (Craiova: Universitaria, 2006), 224 p.
- Vladimirescu, Mihai, *Importanța descoperirilor arheologice din Orientul Apropiat în perioada 1970-2000 pentru studiul Vechiului Testament* (Craiova: Universitaria, 2007), 168 p.

- Vladimirescu, Mihai, *Pe urmele Mântuitorului Hristos. Aspecte ale vieții cotidiene în Israelul secolelor I î. Hr. - I d. Hr.* (Craiova: Universitaria, 2010), 300 p.
- Yardeni, Ada, *The Book of Hebrew Script: History, Paleography, Script Styles, Calligraphy & Design* Knoll Press, 2002.

8.2 Seminar / laborator	Metode de predare - învățare	Observații
1. Relația arheologie biblice cu Arheologia laică	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
2. Personalități marcante ale școlilor de arheologie și cele mai importante descoperiri	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
3. Stratigrafia și cartografia	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
4. Sursele extrabiblice ale Arheologiei biblice	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
5. Taseului peregrinării poporului ales: din Mesopotamia în Canaan	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
6. Conceptul de familie în societatea iudaică	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
7. Spațiu sacru și relația sa cu Altarul, Cortul Sfânt și Templul	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
8. Spațiul sacru și dimensiunea sa recapitulativă	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
9. Morfologia spațiului sacru, aspectul sau dimensiunea transcendentă ale acestuia	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
10. Timpul sacru	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
11. Antichități iudaice religioase: politeism, henoteism și monoteism	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
12. Reforma davidică	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
13. Morfologia discursului teologic iudaic: didactico-poetic	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică
14. Arheologia de text – relația textului biblic cu Arheologia biblică	expozitivă, discuție colectivă, fișă de lucru	o oră fizică

Bibliografie

Studii de specialitate

- Chirilă, Ioan, „Ages of Jericho – their importance for biblical chronology,” *SS* 1 (2003): 60-84.
- Chirilă, Ioan, „Breviarum qumranit (elemente de antropologie biblică),” *AFTOC* VII (2002-2004): 9-22.
- Chirilă, Ioan, „Comunitatea de la Qumran și legătura sa cu Ierusalimul,” *TV* 7-12 (2004): 176-186.
- Chirilă, Ioan, „Concepția qumranită despre familie,” *Studia TO* 2 (2011): 5-14.
- Chirilă, Ioan, „Ierusalimul – o cetate în care poți să înveți să pășești în veșnicie”, (prefață) la vol. Cristian Muntean, *Ierusalim, istorie și eshatologie* (Ploiești: LVS Crepuscul, 2010), 4-6.
- Iatan, Cristian, „Iar eu, o, duhule, te conjur...” (4Q560 I, 2:5). Practicile magice și divinatorii în manuscrisele de la Qumran,” *ST* 3 (2011): 153-189.
- Mihăilă, Alexandru, „Ethnicity in Early Israel: Some Remarks on Merneptah's Stele,” *AFTOPJ* X (2009-2010): 367-384.
- Oancea, Constantin, „Contribuția Sfinților Împărați la reabilitarea statutului de «oraș sfânt» al Ierusalimului”, în *Împaratul Constantin cel Mare și viziunea sa privind viața politico-socială, religioasă și culturală a Imperiului Roman*, ed. Nicolae Chifăr, Daniel Buda (Sibiu: Astra Museum, 2014): 230-239.
- Vladimirescu, Mihai, „Sfânta Scriptură și arheologia biblică. Aspecte ale vieții cotidiene în timpul Mântuitorului Hristos,” în *Mehedinți, Istorie, Cultură și Spiritualitate*, ed. Iulian Nedelcu (Drobeta Turnu Severin: Didahia Severin, 2010), 140-150.

9. Evaluare

Tip activitate	9.1 Criterii de evaluare ⁴	9.2 Metode de evaluare ⁵	9.3 Pondere din nota finală
9.4 Curs	Asimilarea informațiilor fundamentale privitoare la Vechiul Testament.	Examen oral	80 %
	Înțelegerea instrumentelor și a finalității procesului de interpretare a Scripturii în mediul ortodox.		
9.5 Seminar/laborator	Capacitatea de a integra într-un discurs propriu conceptele asimilate.	Prezentarea unei lucrări de seminar.	20 %
	Flexibilitatea în abordarea exercițiilor tematice propuse, care reflectă o bună cunoaștere a informațiilor dar și capacitatea de valorificare a lor în varii moduri.		
9.6 Standard minim de promovare			
Cunoașterea sumară a conținutului Vechiului Testament, cu accent pe Pentateuh, și a noțiunilor de revelație, inspirația Sfintei Scripturi, canonul Sfintei Scripturi, a elementelor de critică textuală (metoda istorico-critică), a temelor teologice principale.			

10. Etichete ODD (Obiective de Dezvoltare Durabilă / Sustainable Development Goals)⁶

Nu se aplică

Data completării:
20.06.2026

Semnătura titularului de curs

Semnătura titularului de seminar

Data avizării în departament:
20.07.2026

Semnătura directorului de departament

⁴ Criteriile de evaluare trebuie să reflecte direct rezultatele învățării vizate la nivel de program de studii, respectiv la nivel de disciplină. Mai concret, se evaluează achizițiile de învățare menționate în rezultatele anticipate ale învățării.

⁵ Se recomandă stabilirea atât a metodelor de evaluare finală, cât și a strategiei de evaluare pe parcurs.

⁶ Păstrați doar etichetele care, în conformitate cu [Procedura de aplicare a etichetelor ODD în procesul academic](#), se potrivesc disciplinei și ștergeți-le pe celelalte, inclusiv eticheta generală pentru *Dezvoltare durabilă* - dacă nu se aplică. Dacă nicio etichetă nu descrie disciplina, ștergeți-le pe toate și scrieți "Nu se aplică".